אמר אמימר ^אוהוא דחזיין לתשמישתא אבל לא חזיין לתשמישתא לא אמר רב אשי ודחזיין לתשמישתא נמי לא אמרן אלא שאין בעומקו יותר מבית סאתים אבל אם יש בעומקו יותר מבית סאתים אסור ^בולאו מילתא היא מידי דהוה אכריא דפירי ההיא רחבה דהואי בפום נהרא דחד גיסא הוה פתיח למתא וחד גיסא הוה פתיח לשביל של כרמים ושביל של כרמים הוה סליק לגודא דנהרא אמר אביי היכי נעביד לעביד ליה מחיצה אגודא דנהרא אין עושין מחיצה על גבי מחיצה ולעביד ליה צורת הפתח אפומא דשביל של כרמים אתו גמלי שדיין ליה אלא אמר אביי ליעביד לחי אפיתחא דשביל של כרמים דמגו דמהניא לשביל של כרמים מהני נמי לרחבה אמר ליה רבא יאמרו לחי מועיל לשביל של כרמים דעלמא אלא אמר רבא ^געבדינן ליה לחי לפיתחא דמתא דמגו דמהני ליה לחי למתא מהני נמי לרחבה הלכך טלטולי במתא גופה שרי טלטולי ברחבה גופה שרי ממתא לרחבה ומרחבה למתא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד ^דשרי

מאן

דחוו לתשמישתא. לשתיה דאין לך דירה מעולה מזו: **שאין בעומקו יותר על בית סאתים.** כלומר שאין עומקו של מים נפשט ברוחב יותר על בית סאתים ועומקו של סתם מים לבטל מקומו מדין קרקע י' טפחים כדאמרינן במסכת שבת (דף ק:) ואם היה רקק מים וכו' כמה רקק מים פחות מי' טפחים: **כריא דפירי.** כרי של פירות גבוה עשרה ורוחב כרוחב בית כור לא בטלה תורת דירה משם ומים הראוין לשתיה כפירות דמי. ל"א מידי דהוה אכריא דפירי שוחה עמוקה שמצניעין שם פירות שאע"פ שעמוקין שם הרבה נוטלים מהן בשבת: **ההיא רחבה.** יותר מבית סאתים הוה ולא הוקפה לדירה: **פום נהרא.** שם מקום: **חד גיסא פתוח למתא.** למבוי שבעיר שכלה לרחבה זו: **שביל של כרמים.** דיורין היו בו: **היכי ניעביד.** למשרינהו לכולהו שהרי רחבה זו כרמלית היא ואוסרת כל המבוי ואת השביל שיש לו שלש מחיצות דהא גודא דנהרא מחיצה מעלייתא היא שגובהה עשרה אבל הרחבה אוסרתן לפי שפרוצין הן במילואן לכרמלית והא דאמרינן בפ"ק (ד' ז.) אם היה מבוי כלה לרחבה אין צריך כלום במוקפת לדירה והיו בה דיורין קאמר כדמפליג התם בין עירבו ללא עירבו אבל רחבה כרמלית אסור כדאמרינן בההיא שמעתא (שם) נקעה מכאן ונקעה מכאן כו': **היכי ניעביד.** להתיר את כולם שהיו רוצין מעכשיו להשתמש בהם בני העיר ולהיותה מוקפת לדירה ושוב לא תיהוי כרמלית ותהא היא בכולן מותרת ואמרינן לעיל (ע"א) הוקף ולבסוף פתח לא מהני וגדר של אבנים היתה רחבה זו מוקפת וקשה להם לפרוץ פירצה יותר מעשר ולגדרה לדירה אדעתא דליתשמשו בה בני מבוי ושביל מהשתא וליהוי כפתח ולבסוף הוקף כדשמואל: **ניעביד ליה מחיצה.** של קנים: **אגודא דנהרא.** כלומר להוי שביל כמוסף על הרחבה דליהוי רחבה ושביל חד וליהוי הך מחיצה דעבדינן בשביל אדעתא דדירה דליתשמשו מהשתא בני שביל ברחבה כאילו עבדינן לה ברחבה גופה לדירה דהוי פתח ולבסוף הוקף: **אין עושין מחיצה על גבי מחיצה.** כיון דגודא גבוהה עשרה כל מה שמוסיפין עליה הגבהת אותה מחיצה עצמה הוא שהרי אם היה מגביה כל מחיצת הרחבה לדירה לא מהני עד שיפרוץ בה פירצה המוסרתה ויחזור ויגדור לדירה: **ליעביד ליה צורת הפתח אפומא דשביל של כרמים.** דפתוח לרחבה דמגו דמהני לשביל שלא יהא פרוץ לרחבה שאפילו היה פתוח לרה"ר מועיל לו ליהני נמי לרחבה להיות לה תוספת זה היקף לדירה: **אתו גמלי.** הבאין לשתות מן העיר דרך מבוי לרחבה ומשם לשביל ולנהר: **שדיין ליה.** שהיה פתח השביל צר להן ועכשיו הוא דוחקן: **לחי.** הנעוץ בארץ ועביו משהו ואין גמלין נוגעין בו: **דמיגו דמהני לשביל.** לטלטל בו דלא הוי השתא פרוץ לכרמלית: **מהני נמי לרחבה.** להיות לה היקף לדירה ויתירנה לטלטל בה. ובלאו מיגו לא מישתריא דהא פתח שבין רחבה לשביל לא היה יותר מעשר וכל כמה דסתים ליה לדירה לאו כלום היא דהא כל פתח סתימה מעלייתא היא וסתום ועומד הוא: **לשביל של כרמים דעלמא.** דלא סליק לגודא דנהרא והוי ליה כמבוי מפולש ויאמרו שאין צריך תיקון אלא בראשו אחד כי האי: **דמיגו דמהני למתא.** לטלטל במבוי כדאמרינן בפרק קמא (דף ז.) פרצה מכאן ונקעה מכאן עושה צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן והכא נמי ליעבדו בראש המבוי הפתוח לרשות הרבים צורת פתח והאי לחי דלצד הרחבה שרי ליה: **טלטולי במתא גופה שרי.** דהא שרינן לה בהאי לחי ואפילו היא והרחבה אסורים זה עם זה שניהן משתמשין לעצמן כשתי חצירות ופתח ביניהן וכן ברחבה גופה:

דלית

לא אמרן אלא שאין בעומקו יותר מבית סאתים. פי' שאין בעומקו עשרה ביותר מבית סאתים כרוחב דהנך דעמוקין עשרה הוו זרעים ואתיא כרבי שמעון דקיימא לן כוותיה דלרבנן אפילו בית סאתים אסור כדאמרינן לעיל ומיירי כגון דהוי מיעוט מים העמוקים י' דאי הוו רובא הנך שאין עמוקין עשרה הוי מיעוט ובטלים לגבי רוב ואסור כדאמרינן לעיל ור"י מפרש דאפילו רוב מים עמוקין נמי שרו כיון דליכא אלא בית סאתים בין עמוקים ובין שאינם עמוקים לא חשיבי זרעים אלא דמו לנטעים דדמו לבור ומיהו ביתר מבית סאתים אסור שאין דרך שוחה מליאה מים לעשות יותר מבית סאתים וחשיבי זרעים אע"ג דגבי בור אפי' רבי יהודה לא אסר ביתר מבית סאתים במחיצות גמורות אלא דווקא בפסין כדקאמר לעיל (דף יט:) זו מחיצה ואלו פסין היינו דווקא בבור המתוקן כהלכתו אבל שוחה לא:

(א) **ההיא** רחבה דהוה בפום נהרא דחד גיסא פתוח למתא וחד גיסא פתוח לשביל. פירש הקונטרס דרחבה זו כרמלית והיתה אוסרת המבוי ואע"פ שבראשו האחד היה לו צורת הפתח או היה סתום וגם את השביל שהיו לו שלש מחיצות דגודא דנהרא מחיצה מעליא היא ואף ע"ג דלרחבה היו נפופין כדמוכח הסוגיא לא מהניא למבוי ולשביל משום דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי דכיון דלא מהני לרחבה גופה כל שכן דלא מהני למבוי ולשביל ושביל פירש הקונטרס דאית ביה דיורין ואתי שפיר הא דקאמרינן בסמוך דמהני לחי לשביל ואי אין בתים וחצירות פתוחים לתוכו לא הוה משתרי בלחי וכאן חזר בו רש"י ממה שפירש בפ"ק (דף ז:) דרחבה דהתם לית בה דיורין:

ליעביד מחיצה אגודא דנהרא. ונהוי שביל כמוסיף על הרחבה ותיהוי שביל ורחבה חד ותיהוי הך מחיצה כאילו עבדינן לה ברחבה ונראה דהיה שם רוחב יותר מעשר ולכך על ידי המחיצה נחשב מוקף לדירה דאי בעשר בלאו הכי הוי סתום ועומד אפילו אם היה פרוץ במלואו לנהרא היה די בלחי משהו אלא היה יותר מעשר ולכך לא היה מהני אפי' צורת הפתח לרב:

אין עושין מחיצה על גבי מחיצה. וא"ת הא אמרי' לקמן (דף כה.) שאם עשה מחיצה ע"ג התל הועיל שאויר מחיצות העליונות הוא דר וי"ל שהיה שם תל גבוה עשר מן השביל ולפי זה אתי שפיר הא דלא חיישינן שמא יעלה הנהר שרטון אפילו אם לא נחלק בין ים לשאר נהרות וא"ת ויעשו מחיצות ברחוק ד' טפחים דאמר לקמן דמועיל וי"ל דלא רצו לקלקל השביל:

(א)**לעביד** צורת הפתח אפומא דשביל. פירש רש"י דפתוח לרחבה מיגו דמהני לשביל מהני נמי לרחבה וקשה דמשמע דלא צריך למיגו עד לקמן ועוד דמה לו להזכיר צורת הפתח כלל כיון דסגי בלחי כדאמר אביי גופיה ועוד למה שינה הלשון דמעיקרא קאמר אפומא דשביל וגבי לחי קאמר אפיתחא ועוד דפריך יאמרו לחי מהני לשביל של כרמים היכא דהוי מפולש ואיך יטעו בין שביל זה דלית ליה גדודי לשביל דעלמא ועוד שצריך לפרש שיש שם תל גבוה עשרה כל שכן שלא יטעו לכך נראה לפרש דשביל של כרמים אין בו דיורין כדמוכח בהדר (לקמן דף עד.) דקאמר א"ר יוחנן אפילו בשביל של כרמים א"ל לא אמר ר' יוחנן אלא במורכבה דחזיא לדירה אבל בשביל של כרמים לא אמר ואפי' הכי מהניא ליה לחי דבני מבוי היו משתמשין שם ובמבוי הרבה בתים וחצירות היו וליעבד מחיצה אגודא דנהרא היינו מעבר הנהר וה"ה צורת הפתח דהוי כמחיצה והנהר לא היה רחב יותר מעשר ומעבר הנהר היו גידודין גבוהים עשרה (ב)[ומצד השביל היה נמוך] והשתא אתי שפיר הא דקאמר אין עושין מחיצה על גבי מחיצה כו' כי מצד השביל היה נמוך והשתא נמי לא חיישינן לשרטון דלעולם יהיה מתלקט י' מתוך ד': **ולעביד** צורת הפתח אפומא דשביל. פירוש אגודא דנהרא בנמוך ושם לא רצו לעשות מחיצה ולסתום השביל שדרך שם משקין הגמלים: **ולעביד** לחי אפיתחא דשביל לצד הרחבה כו' (ב) מיגו דמהני. פירוש השתא ודאי בלא מיגו לא מהני: **יאמרו** לחי מהני בשביל של כרמים דעלמא. שאין בני מבוי משתמשין שם שלא יעלו על דעתם דהכא מהני משום מבוי (ג)אי נמי י"ל יאמרו דלחי מהני בשביל של כרמים דעלמא שהוא מפולש דלא יסיקו אדעתייהו דגדודין שמעבר הנהר מהני: **טלטולי** ברחבה גופיה שרי. פירוש הכלים ששבתו בתוכה וכן בשביל:

מאן

עין משפט נר מצוה

לה א ב מיי' פט"ו מהל' שבת הי"ו טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יא:
לו ג ד מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה יא:

רבינו חננאל

ואפי' יש בעומקם של מים יותר מבית סאתים מותר, מידי דהוה אכריא דפירי. פי' יתכן שיעשה אדם בחצירו כרי של פירות עורך ועולה גבוה מן הקרקע של חצר יתר מבית סאתים. ההיא רחבה דהוה בפום נהרא. פי' על שפת הנהר, [ו]מסתברא דרחבה דרבים הואי. חד גיסא פתוח למתא, וחד גיסא פתוח לשביל של כרמים, ושביל פתוח לגודא דנהרא. אמר אביי היכי ניעביד, ניעביד ליה מחיצה אגודא דנהרא. גודא היא כמו מחיצה, ואין עושין מחיצה על גבי מחיצה. ניעביד צורת הפתח אפומא דשביל של כרמים, אתו גמלי שדיין ליה. אלא ניעביד לחי אפומא דשביל של כרמים וכו'. ודחאה רבא ואסקה רבא דעביד לחי בהך גיסא דלהדי מתא, מיגו דמהני האי לחי למתא. פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי.

מסורת הש"ס

א) שני דבורים המתחילים לעביד ל"ה והדיבור ג' ולעביד לחי הד"א [ר"מ], ב) ת"י כ"ן, ג) כיון דלרחבה דסמיכא עפי לא מהני לי לאו מינו בשביל אלא אמר רבא דתו לא אסרה רחבה על השביל ודירת בני מתא סיחה בכולן ותו ליכא למימר לחי מהני כו' דידעי שפיר דדיורי מתא מהני גם לשביל כיון דגם הרחבה אותרת בדיורי מתא והוה ליה השתא רחבה ושביל כמתא ויאמרו לחי מהני לתרוייהו: [ת"י כ"ן].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ההוא רחבה וכו' וגם אוסרת את השביל כצ"ל והד"א עם ד"ה ליעבד וד"ה אין עושין וד"ה לעביד וד"ה ולעבד וד"ה ולעבד וד"ה יאמרו: (ב) ד"ה ולעביד לחי וכו' לצד הרחבה דמיגו דמהני כו' השתא ודאי בלא מיגו לא מהני אבל יאמרו לחי מהני:

מוסף רש"י

[שייך לדף כג.] **כל כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים.** דעד שניקב כמוציא רמון שם כלי עליו ומקבל טומאה (סוכה ו.). ניקב כמוציא רמון טהור, בעלי בתים חסים על כליהם, הלכך ניקב כמוציא קטניות מגניעו לזיתים, ניקב כמוציא זית משתמש לאגוזים, ניקב כמוציא אגוז משתמש בו רמונים, אבל של אותן העומד למכור לא הוי שיעוריה בהכי (בירורות מא: ובעו"ז לעיל ז. ופיכה ד:). **ימעיר** כנקב קטן (לעיל ד: ובעו"ז סוכה ו.). **וחזר וניקב.** אצל נקב הראשון, עד שהגדיל הפתיחה למוציא רמון (שבת קיב.). **וא"ל ר' יוחנן רבי.** תוקיה היה רבו של ר' יוחנן (קדושין נא.). **טמא מדרס.** אם היה של זב והיה עושה מדרס לא טהר מטומאתו כשנפסקה ויטולו לבו הטומאה (שבת קיב.). **אבל טמא מגע מדרס.** והוי ראשון לטומאה דעדיין כלי הוא דהוי למילתא קמייתא, דהא מיתקנו ראשונה ולא לדרוס היא דאי לאו הכי נעיל ליה זב מכאן ולהבא, מיהו מטומאת מדרס קמייתא דהויא עליה טהור, כדאמרינן לקמן פנים חדשות באו לכאן, וכל תורת מנעל פסיקה עליה בשעת קבלת טומאה ראשונה הלכה לה, וכיון דכלי הוא הוי ראשון שהרי נגע בעצמו כשהיה אב הטומאה, וכל זמן שהוא כלי וראוי לקבל טומאה לא טהר מטומאת המגע (שם). **פנים חדשות באו לכאן.** מפירדה לו טומאת מדרס נתחדשו פנים הללו ואין זה הראשון, שכבר נתקלקל בו כדי ביטולו (שם). **כגון דין בר נש.** גברא כבולא (שם). עד כאן לדף כג